

Bài 46. Trụ não, tiểu não, não trung gian

I – MỤC TIÊU

- Xác định được vị trí và các thành phần của trụ não (trên hình vẽ, mô hình hoặc mẫu vật).
- Trình bày được chức năng chủ yếu của trụ não.
- Xác định được vị trí và chức năng của tiểu não.
- Xác định được vị trí và chức năng chủ yếu của não trung gian.

II – THÔNG TIN BỔ SUNG

Chất xám trong trụ não không tập trung thành dải liên tục như ở tuỷ sống mà bị các bó chất trắng từ trên đi xuống (bó vận động) và từ dưới đi lên đều bắt chéo từ trái sang phải hoặc từ phải sang trái cùng các đường liên lạc ngang nối với các bán cầu tiểu não đan nhau phân chất xám thành các nhân xám có liên quan với các dây thần kinh não.

III – PHƯƠNG TIỆN DẠY HỌC

- Tranh vẽ các hình 46 – 1 → 3 SGK.
- Mô hình bộ não tháo lắp.
- Mẫu não tươi của lợn hoặc chó hay mẫu ngâm (nếu có).

IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH TIẾT HỌC

Mở bài : Có thể vào bài như câu dẫn trong SGK.

Hoạt động 1 : Tìm hiểu về vị trí và các thành phần của não bộ để xác định giới hạn của trụ não, tiểu não và não trung gian

Học sinh, dựa vào hình 46 – 1 SGK, tìm hiểu vị trí của các thành phần của trụ não, tiểu não qua các ghi chú trên hình để hoàn chỉnh thông tin ở mục I SGK. Sau khoảng 5 – 6 phút, chỉ định 1 – 2 học sinh nêu lên đáp án của mình và một số học sinh khác bổ sung.

Giáo viên chính xác hoá thông tin theo đáp án sau (theo thứ tự chỗ trống cần điền) :

- 1 – Não trung gian ; 2, 3, 4 – Hành não, cầu não và não giữa ; 5 – Cuống não ; 6 – Củ não sinh tư ; 7 – Tiểu não.

Tiếp đó giáo viên trình bày cấu tạo chức năng chủ yếu của trụ não dựa vào hình 46 – 2 SGK và các thông tin trong mục II SGK.

Hoạt động 2 : So sánh cấu tạo và chức năng của trụ não với tuỷ sống

Học sinh dựa vào những hiểu biết về cấu tạo và chức năng của tuỷ sống đã học trong bài 44 và thông tin ở mục II SGK trong bài để hoàn chỉnh bảng sau (học sinh làm việc theo nhóm nhỏ để hoàn thành bài tập).

Chỉ định 1 nhóm cử đại diện trình bày ý kiến của nhóm, các nhóm khác bổ sung.

Giáo viên giúp học sinh điều chỉnh dựa vào đáp án sau :

		Tuỷ sống		Trụ não	
		Vị trí	Chức năng	Vị trí	Chức năng
Bộ phận trung ương	Chất xám	Ở giữa tuỷ sống, thành dải liên tục	Căn cứ thần kinh (trung khu)	Phân thành các nhân xám	Căn cứ thần kinh
	Chất trắng	Bao quanh chất xám	Dẫn truyền dọc	Bao phía ngoài các nhân xám	Dẫn truyền dọc và nối hai bán cầu tiểu não
Bộ phận ngoại biên (dây thần kinh)		Dây thần kinh pha (31 đôi)		3 loại : dây cảm giác dây vận động và dây pha thuộc dây thần kinh não	

Chuyển sang mục III và IV.

Giáo viên dựa vào hình 46 – 1 SGK để trình bày cấu tạo và chức năng của não trung gian theo nội dung thông tin ghi trong mục III SGK.

Hoạt động 3 : Tìm hiểu chức năng của tiểu não

Dựa vào hình 46 – 3 SGK để trình bày cấu tạo của tiểu não theo thông tin trong mục IV SGK.

Học sinh, dựa vào những hiện tượng xảy ra qua 2 thí nghiệm đã được mô tả (hoặc qua quan sát kết quả của các thí nghiệm thực do giáo viên tiến hành), thảo luận trong nhóm và rút ra kết luận về chức năng của tiểu não.

* *Đáp án của* ▼ *mục IV SGK* : Điều hoà và phối hợp các cử động phức tạp của cơ thể.

Hoạt động 4 : Củng cố và tóm tắt bài

– Chỉ định 1 – 2 học sinh nêu tóm tắt vị trí chức năng của trụ não, tiểu não và não trung gian.

– Chỉ định học sinh khác đọc phần ghi nhớ.

V – GỢI Ý ĐÁP ÁN CÂU HỎI VÀ BÀI TẬP CUỐI BÀI

Câu 1. So sánh cấu tạo và chức năng của trụ não, não trung gian và tiểu não

Các bộ phận Đặc điểm	Trụ não	Não trung gian	Tiểu não
Cấu tạo	Gồm : Hành não, cầu não và não giữa. Chất trắng bao ngoài. Chất xám là các nhân xám.	Gồm : Đồi thị và dưới đồi thị. Đồi thị và các nhân xám vùng dưới đồi là chất xám.	Vỏ chất xám nằm ngoài. Chất trắng là các đường dẫn truyền liên hệ giữa tiểu não với các phần khác của hệ thần kinh.
Chức năng	Điều khiển hoạt động của các cơ quan sinh dưỡng : tuần hoàn, tiêu hoá, hô hấp...	Điều khiển quá trình trao đổi chất và điều hoà thân nhiệt.	Điều hoà và phối hợp các hoạt động phức tạp.

Câu 2. Người say rượu chân nam đá chân chiêu do rượu đã ngăn cản, ức chế sự dẫn truyền qua xináp giữa các tế bào có liên quan đến *tiểu não* khiến sự phối hợp các hoạt động phức tạp và giữ thăng bằng cơ thể bị ảnh hưởng.